

Rp5100 Biblija - Stari Zavjet
2017./2018.
utorak 11:15, petak 8:15
amdg.ffdi.hr

Biblijski kanon

Kozmos i anthropos

Razvoj Staroga zavjeta
Stvaranje svijeta i čovjeka

Svi puci neka te slave (Ps 67)

Musical notation for the hymn "Svi puci neka te slave (Ps 67)". The notation is in treble clef, key of D major (three sharps), and 3/4 time. The melody consists of the following notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C#5 (quarter), D5 (quarter), E5 (quarter), D5 (quarter), C#5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F#4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter). Chords are indicated above the staff: E (D4-E4), H7 (E4-F#4-G4-A4), E (D4-E4), A (A4-B4-C#5), H7 (E4-F#4-G4-A4), and E (D4-E4). The lyrics are: Svi pu - ci ne-ka te sla - ve, te - be Sve-viš - nji!

Sveto pismo

- Gdje u praksi?...

- Liturgija i duhovnost

- Zaziv Duha Svetoga:
ponedjeljak,
2. listopada u 11:30

- Duhovnik na FFRZ

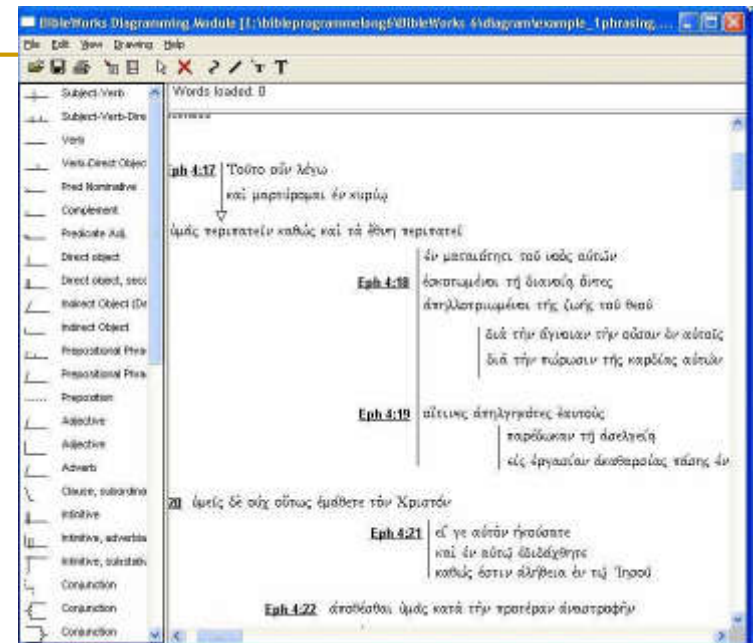
FB: [studentski.kapelan.jordanovac](https://www.facebook.com/studentski.kapelan.jordanovac)

- Znanost

- Povijest

- Književnost i lingvistika

- Likovna i glazbena umjetnost...

Kanon

- **κανών** – mjera:
  - ustaljeni popis i raspored
- **Suvremeni kanon SZ:**
- **Petoknjižje:**
  - Post do Pnz
- **i *Povijesne* knjige:**
  - Jš do 2 Mak
- ***Mudrosne* knjige:**
  - Job do Sir
  - Psalmi
- ***Proročke* knjige:**
  - Iz do Mal

- **NZ**
- **Evandjelja i Djela**
- = **povijest**
- **Poslanice**
(Pavlove + katoličke)
- = **mudrost**
- **Otkrivenje**
- = **proroci**

Hebrejska Biblija (HB)

- „*proto-kanon*“ – prvi, 3 dijela
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
  - Pisac, svrha u **Izl 24,12?**
  - Bog, za pouku (glagol ירה *jārâ*)
- נביאים – *Ne^ebi'îm* = Proroci
  - Od Jš do Mal
- כתובים – *Ke^etubîm* = Spisi
  - Rut, “mudrosne”, Dn, Ljet
- → TaNaK – opis od? do?
  - Od stvaranja (**Post 1s**)
  - do novog stvaranja (npr. **Iz 66**)
  - tj. posljednjih vremena (npr. Dn 12)

[JewishEncyclopedia.com](http://www.jewishencyclopedia.com)

Septuaginta

- **70=LXX =“deutero-kanon”**
  - Grčki kanon, Grč. Biblija
  - Prijevod svetih knjiga
  - Nakon Aleksandra Velikoga, za vjernike
- **Nov jezik: prijevod na grčki**
- **Nov raspored (“logički” i kronološki)**
  - Prošlost, sadašnjost, budućnost
  - Npr. **Rut 1,1**
- **Nove knjige: 7 knjiga**
  - Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar
  - + dodatci u Dn i Est
- **Teološki naglasci (svetost, David i hram...)**

ΓΕΝΕΣΙΣ.

ἘΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἄβρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἑτεφίετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀπὸ μέσον τοῦ φωτός, καὶ ἀπὸ μέσον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω στερίωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀπὸ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος· καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερίωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀπὸ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στεριώματος, καὶ ἀπὸ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στεριώματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερίωμα οὐρανόν· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα.

Jezici SZ

- hebrejski
- aramejski: Dn (2,4b-7,28) i Ezer (4,8-6,18; 7,12-26)
- grčki: 7 “deuterokanonskih” i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i Est
  - KS: kurziv, Šarić: A, B, C, D...
  - NZ grčki
- prijevodi:
  - LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
  - Vulgata (Vg.):
novi jezik + Novi zavjet
    - Sv. Jeronim
    - latinski (kraj 4. st.), redakcija i prijevod
- citiranje: npr. 1 Sam 3,1–5

Svečana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

“Rukopisi”

- *Apografi* – prijepisi
- hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)
  - Aleppo Codex 930. g (www.aleppocodex.org)
- Grčki (SZ + NZ):
  - Vatikanski (B) (4. st.)
  - Sinajski (S)
- Od 1947. Kumran
  - 1. st. pr. Kr.
  - Vjerno sačuvani
- Hrvatski:
  - <http://biblija.ks.hr/>
  - <http://www.hbk.hr/biblija/>
  - <http://www.intratext.com/IXT/SCR0002>
  - Hebrejski tekst i zvuk: www.mechon-mamre.org

Kozmos i anthropos

Stvaranje svijeta i čovjeka u Post 1s

Post 1,1-2,4a
makrokozmos

Post 2,4b-25
mikrokozmos

Podignite, vrata (Ps 24)

D A Hm A G A D

Po-dig-ni-te vra-ta nad-vrat-ni-ke svo-je do-la-zi slav - ni kralj!

Podrijetlo svijeta

Lucas Cranach,
Stvaranje 1534

- “neka bude” → “i bi” (Post 1,3.9.11):
- svjetlo (3), vode skupljene (9), zelenilo (11)
  - 6x “i reče Bog” → “i bi tako”
- Bog stvara: אָרָא *bārá’* – Božje djelovanje
Post 1,1; 2,4; 1,21; 1,27; 2,3
  - nebo i zemlja (1,1; 2,4)
  - morske životinje i ptice (1,21)
  - čovjek (3x 1,27);
  - “sve” (2,3)
- Bog daje ime: Post 1,5.8.10; 5,2
  - dan i noć (1); nebesa (5); kopno i more (10) (*šābat* – stati),
čovjek (5,2)
- Bog blagoslivlja: 1,22.28; 2,3
  - Ribe (22); čovjek (28); sedmi dan (2,3)
- sedmi dan:
  - Božji odmor (šābat – stati),
sve dovršeno (2,2)
  - blagoslovljen (3)
  - posvećen (3)

Stvorenje s povjerenjem

- **שבע** *šb'* –
“prisegnuti” *nišba'* – “sedam” *šib'â*
- **Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19.
20-23.24-31; 2,1-4**
- **Refleksija i procjena:**
  - “i vidje” – “dobro je” טוב *tôb* u
  - **Post 1,4.10.12.18.21.25.31** Na što se odnosi?
  - Svjetlost; kopno i more; zelenilo i drveće; sunce, mjesec i zvijezde; ribe i ptice; kopnene životinje
  - **Zaključak: 1,31**
  - “*jako* dobro” – “sve” (v31)

Glagol ברא – 7x

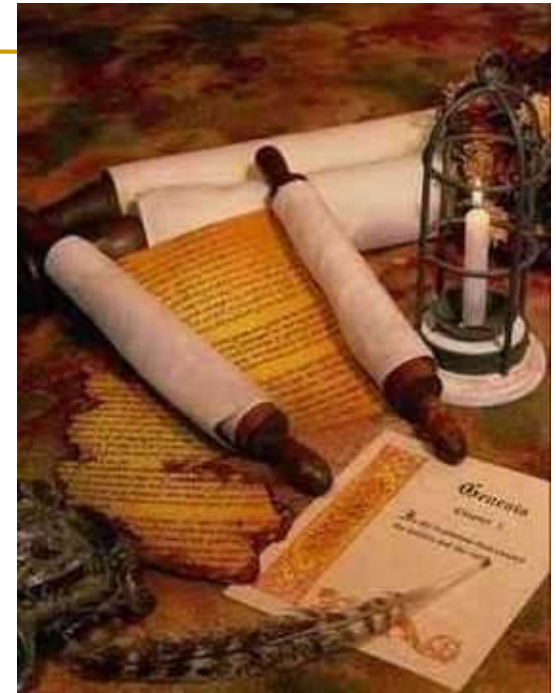
- 1. Bog *stvara* nebo i zemlju (1,1)
- 2. *stvara* morske životinje (1,21)
- 3. *stvara* čovjek na svoju sliku (1,27)
- 4. *stvara* ga na sliku Božju (1,27)
- 5. *stvara* ga kao muško i žensko (1,27)
- 6. Odmara se od svega svojega djela što ga je *stvorio* (2,3)
- 7. Nebo i zemlja su *stvoreni* (2,4).

Četiri moguće predaje

- (Ili izvori)
- *jahvistička* (J) – npr. Post 2:
  - slikovitost, antropomorfno o Bogu
  - čovjekov obični život, grešnost
- *elohistička* (E) – ‘*elohîm* Bog, božanstvo
- *deutoronomistička* (D)
  - stil i poruka Pnz (=Deuteronomium)
- *svećenička* (P) – npr. Post 1:
  - red, brojevi, uzvišenost Božja,
  - kult: večer, jutro = večernja i jutarnja žrtva u hramu

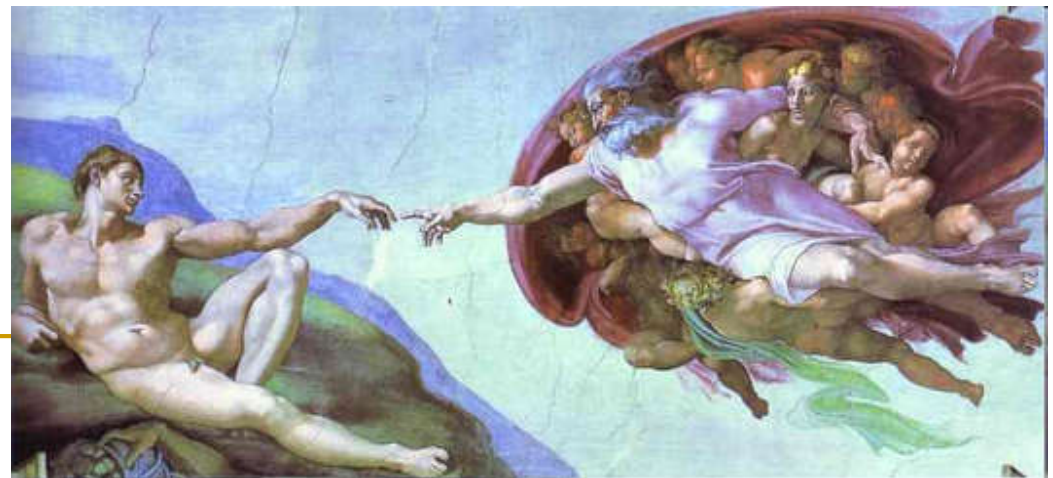

Podrijetlo čovjeka

- **Odakle:** stvorenje (Post 1s),
- **ברא** *bārâ'* (3x v27; 3x 5,1s; 6,7)
- Kao za svemir (1,1.21; 2,3s)
  - u Post **ברא** ukupno 11x
  - **Kada?** usp. 1,24
- 6. dan (bića na kopnu)
  - Unutar kozmosa
  - “djelo dovršeno” (2,2);
  - “jako dobro” (1,31)
- “Načinimo!” (1,26)
- automotivacija
  - **Od čega** (Post 2,7)?
- prah + dah

□ **Zašto?**

- **רדה** *radâ* – gospodariti (1,26.28)
  - ⇔ **משל** *mašál* (16s)
- = **עבד** *'abád* (Post 2,5.15)
obrađivati, opsluživati;
- **שמר** *šāmár* (2,15) čuvati, obdržavati
- napunite zemlju (1,28) ⇔
- napunite vode morske (22)
  - Prva zapovijed (1,28)
- Blagoslov: Budite plodni

Slika Božja - *jedina*

- צלם אלהים [šélem 'elohîm]
(Post 1,27; 9,6)
    - usp. Izl 20,4; Mk 12,15-17
    - ⇔ “Ne pravi sebi lika!” (Izl 20,4)
    - “Bogu Božje” (Mk 12,17)
    - Bliskost u Post 5,3?
    - Dijete roditelju
  - Zajedništvo: načini*mo*! (1,26)
    - > stvori *ih* (v27)
    - Nije dobro da je sam (2,18)
  - קרא *qārá'* prozvati:
    - 2,19; 3,20 (usp. 1,5.8.10)
    - sve životinje; Eva
- Čovjek u 1,28; 5,2; 9,1
  - Blagoslovljen
  - “Ti ćeš biti blagoslov” (12,2)
    - Abraham
  - Melkisedek blagoslivlja (14,19)

